

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โซ่คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปในภาคตะวันออกและเพื่อ
ยกระดับประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์กระบวนการผลิตผลไม้ท้องถิ่นแปรรูป สามารถสรุปผลการวิจัย
ได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 โซ่คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูป

จากการรวบรวมข้อมูลโซ่อุปทานและวิเคราะห์โซ่คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปภาค
ตะวันออก พบว่า ผู้ผลิตในระดับต้นน้ำของโซ่อุปทานคือ เกษตรกร เนื่องจากการผลิตผลไม้แปรรูปใช้
ผลไม้สดเป็นวัตถุดิบหลัก ซึ่งผลไม้สดที่เข้าสู่กระบวนการแปรรูปประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ผลไม้สดที่
ปลูกเพื่อเข้าสู่กระบวนการแปรรูปโดยตรง และผลไม้ที่ใช้การแปรรูปในการเพิ่มมูลค่า ซึ่งการนำผลไม้
เข้าสู่กระบวนการแปรรูปต้องผ่านพ่อค้าคนกลางที่ทำหน้าที่คัดคุณภาพผลไม้ และนำผลไม้ที่ไม่
สามารถขายเป็นผลสดได้ในราคาที่จะถูกส่งเข้าสู่โรงงานแปรรูปหรือวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็น
ระดับกลางน้ำในห่วงโซ่อุปทาน เมื่อวัตถุดิบเข้าสู่โรงงานแล้วก็มีกิจกรรมต่าง ๆ ในการแปรรูป โดย
กิจกรรมเริ่มจากการรับวัตถุดิบผ่านกระบวนการผลิต ไปจนถึงการส่งมอบให้แก่ผู้บริโภคในระดับปลาย
น้ำของโซ่อุปทานซึ่งพบว่าพฤติกรรมการเลือกผู้ผลิผลไม้แปรรูปของผู้บริโภคคือ เหตุผลที่ผู้บริโภคผลิผลไม้แปรรูป
เลือกที่จะบริโภคผลิผลไม้แปรรูปนั้นเพราะมีความชื่นชอบในรสชาติและคุณภาพ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อ
ผลิผลไม้แปรรูปมาเพื่อบริโภคเอง นิยมที่จะสินค้าที่ตนเองชื่นชอบและส่วนมากมีการซื้อผลิผลไม้แปรรูปจาก
ร้านสะดวกซื้อ ในการซื้อผลิผลไม้แปรรูปในแต่ละครั้งจะมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 200 บาท มีความถี่ในการซื้อ
ผลิผลไม้แปรรูปในแต่ละเดือนน้อยกว่า 3 ครั้ง และ จากข้อมูลโซ่อุปทานผลิผลไม้แปรรูปนำไปวิเคราะห์
โซ่คุณค่าของโซ่อุปทานแล้ว สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

กิจกรรมหลักในโซ่คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปภาคตะวันออกประกอบด้วย 5
กิจกรรมได้แก่

- 1) โลจิสติกส์ขาเข้า เป็นการนำเข้าวัตถุดิบหรือปัจจัยในการผลิต คือ ผลไม้สดเข้าสู่
โรงงานแปรรูปหรือวิสาหกิจชุมชน
- 2) การดำเนินงาน เป็นกิจกรรมการผลิตภายในโรงงานเริ่มตั้งแต่การเตรียม
วัตถุดิบไปจนถึงการบรรจุหีบห่อ
- 3) โลจิสติกส์ขาออก เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมดำเนินงาน เมื่อได้
ผลิตภัณฑ์ผลิผลไม้แปรรูปแล้ว จะต้องมีการเก็บเข้าคลังสินค้าเพื่อรอการกระจายสินค้าไปยังผู้บริโภค
และเมื่อมีการสั่งซื้อก็จะต้องมีการขนส่งจากคลังสินค้าไปยังศูนย์กระจายสินค้า
- 4) การตลาดและการจำหน่าย คือการเพิ่มช่องทางในการจำหน่าย หรือช่องทาง
ในการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อเป็นตัวช่วยเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้และเกิดความต้องการที่จะซื้อ
ผลิตภัณฑ์ผลิผลไม้แปรรูป

5) การบริการหลังการขาย เป็นช่องทางการติดต่อกับผู้บริโภค และมีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำปรับปรุงคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

กิจกรรมสนับสนุนในโซ่คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปภาคตะวันออกประกอบด้วย 4 กิจกรรมได้แก่

- 1) โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร
- 2) การพัฒนาเทคโนโลยี
- 3) การจัดการทรัพยากรบุคคล และ
- 4) การซื้อจัดหา

กิจกรรมสนับสนุนเหล่านี้ทำหน้าที่ส่งเสริมการทำงานของกิจกรรมหลักให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และแม้กิจกรรมเหล่านี้จะไม่มีส่วนในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าโดยตรง แต่ก็เป็นส่วนที่มีความสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้

จากการวิเคราะห์ย้อนกลับโซ่คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปภาคตะวันออก สามารถสรุปได้กิจกรรมที่สามารถเพิ่มคุณค่าได้ดังนี้ 1. โลจิสติกส์ขาเข้า 2. การดำเนินงาน 3. การตลาด และ 4. การพัฒนาเทคโนโลยี ในปัจจุบันการแปรรูปผลไม้ยังใช้แรงงานคนในการทำงานจึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การต้องเปลี่ยนแรงงานคนเป็นประจำ และข้อจำกัดในการทำงานของคน

5.1.2 การยกระดับประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์กระบวนการผลิตผลไม้ท้องถิ่นแปรรูป

จากการวิเคราะห์กระบวนการผลิตผลไม้แปรรูปพบว่า มีกิจกรรมโลจิสติกส์เกิดขึ้นทั้งหมด 7 กิจกรรม โดยแบ่งเป็นกิจกรรมหลักซึ่งประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมด้านการคาดการณ์ความต้องการ
- 2) กิจกรรมด้านการบริหารคลังสินค้าและการจัดเก็บ
- 3) กิจกรรมด้านการบริหารสินค้าคงคลัง
- 4) กิจกรรมด้านการกระบวนการสั่งซื้อ

และจากการวิเคราะห์พบว่ามีกิจกรรมสนับสนุน 3 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมด้านการติดต่อสื่อสาร
- 2) กิจกรรมด้านการขนถ่ายวัสดุ
- 3) กิจกรรมด้านการบรรจุและหีบห่อ

จากการวิเคราะห์สายธารคุณค่าโดยใช้แผนภาพการไหลในสายธารคุณค่าพบว่ากระบวนการที่ไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตเนื่องจากใช้เวลาการทำงานไม่เหมาะสม และมีการเคลื่อนที่เกินความจำเป็น มีทั้งหมด 5 กระบวนการ ซึ่งทุกระบวนการพบกิจกรรมด้านโลจิสติกส์คือกิจกรรมด้านการขนถ่ายวัสดุ เมื่อได้ปรับปรุงกระบวนการขนถ่ายวัสดุในกระบวนการผลิตดังกล่าวแล้วสามารถเพิ่มประสิทธิภาพด้านเวลาคิดเป็นร้อยละ 7.02 และสามารถลดการเคลื่อนที่ในกระบวนการคิดเป็นประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 56.85

5.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ใช้คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปพบว่า กิจกรรมที่สามารถเพิ่มคุณค่าได้นั้น ประกอบไปด้วย 3 กิจกรรมหลักและ 1 กิจกรรมสนับสนุน ประกอบด้วย

กิจกรรมหลัก

1) โลจิสติกส์ขาเข้า เนื่องจากวัตถุดิบหลักในการผลิตคือผลไม้สดจากเกษตรกร เกษตรกรที่ปลูกผลไม้เพื่อทำการแปรรูปโดยตรงต้องส่งมอบผลผลิตให้ได้คุณภาพตามที่โรงงานกำหนด หากผลผลิตไม่ได้คุณภาพจะทำให้ราคาผลผลิตลดลง ส่วนเกษตรกรที่ใช้การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าส่วน ใหญ่จะขายผลสดให้แก่พ่อค้าคนกลาง และพ่อค้าคนกลางจะเป็นผู้คัดคุณภาพของผลผลิต แล้วส่งผล ผลิตที่ไม่สามารถขายเป็นผลสดได้ราคาดีให้แก่โรงงานแปรรูป

2) การดำเนินงาน เนื่องจากการผลิตในโรงงานหรือวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มีการ ดำเนินงานที่เป็นระบบและมาตรฐาน เนื่องจากผู้ประกอบการในระดับกลางน้ำส่วนใหญ่เป็น วิสาหกิจชุมชน และโรงงานแปรรูปขนาดเล็ก

3) การตลาด เนื่องจากผู้บริโภคมีการรับรู้ถึงผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปน้อย และมีความ พึงพอใจในการจ่ายน้อยมาก เป็นเพราะการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลได้ น้อย จึงส่งผลต่อการเลือกซื้อของผู้บริโภคในปัจจุบันที่มีการเลือกซื้อที่หลากหลาย การใช้สื่อในการ ช่วยประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาในเรื่องของคุณภาพและจุดแข็งของผลิตภัณฑ์ การกำหนดราคา ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคจะทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น

4) การพัฒนาเทคโนโลยี เนื่องจากในปัจจุบันการแปรรูปผลไม้ยังใช้แรงงานคนใน การทำงานจึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การต้องเปลี่ยนแรงงานคนเป็นประจำ และข้อจำกัดในการ ทำงานของคน

จากการวิเคราะห์สายธารคุณค่าของกระบวนการด้านโลจิสติกส์พบว่า กระบวนการที่ทำให้ การผลิตไม่มีประสิทธิภาพเกิดจากการใช้เวลาการทำงานไม่เหมาะสม และมีการเคลื่อนที่เกินความ จำเป็น ทุกกระบวนการพบกิจกรรมด้านโลจิสติกส์คือ กิจกรรมด้านการขนถ่ายวัสดุ ในการบริหารจัดการ ด้านโลจิสติกส์นอกจากต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์แล้วจะต้องให้ ความสำคัญกับกิจกรรมสนับสนุนด้านโลจิสติกส์ด้วย โดยเฉพาะกิจกรรมการขนถ่ายวัสดุภายใน กระบวนการผลิตซึ่งเป็นกิจกรรมสนับสนุนที่สำคัญที่มีส่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

1) จากการวิเคราะห์ใช้คุณค่าผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปที่พบว่า ผลไม้สดที่เป็นวัตถุดิบหลักในการ แปรรูปนั้นจะต้องผ่านการคัดคุณภาพจากพ่อค้าคนกลางในกิจกรรมโลจิสติกส์ขาเข้า โดยจะซื้อจาก เกษตรกรในราคาถูกและนำไปขายต่อให้กับโรงงานแปรรูปผลไม้ หากเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันใน ลักษณะของวิสาหกิจชุมชนเพื่อทำการติดต่อการค้ากับโรงงานแปรรูปโดยตรงหากทำเช่นนี้จะทำให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องกับผลไม้แปรรูปได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย เกษตรกรสามารถขายผลผลิตของตนได้ในราคาที่ สูงขึ้น ส่วนโรงงานแปรรูปก็ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพมากขึ้น ในส่วนของการดำเนินงาน ควรใช้วัตถุดิบ ที่สดสะอาด เพราะหากมีวัตถุดิบในการแปรรูปที่ดีก็จะนำไปสู่การได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ด้าน การตลาดและการจำหน่าย ควรมีการโฆษณาในทุกช่องทางที่ทำได้ให้มากขึ้นเพราะในปัจจุบันตลาดใน

การขายผลไม้แปรรูปนั้นยังมีการเติบโตที่ไม่มาก ผู้ที่นิยมบริโภคผลไม้แปรรูปนั้นยังมีจำนวนน้อย หากมีการยกระดับตลาดในการขายผลไม้แปรรูปได้ก็จะช่วยให้ธุรกิจผลไม้แปรรูปมีการเติบโตมากขึ้น นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าให้โซ่คุณค่าตลอดโซ่อุปทานของผลไม้แปรรูป ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี เพราะในปัจจุบันในธุรกิจผลไม้แปรรูปยังขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำหากมีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการทำงานจะทำให้ สามารถลดเวลาในกระบวนการผลิตและสามารถเพิ่มจำนวนผลิตภัณฑ์ที่สามารถผลิตได้ต่อวัน และลดปัญหาที่เกิดจากการทำงานโดยใช้แรงงานคน

2) จะเห็นได้ว่ากิจกรรมด้านโลจิสติกส์ที่ส่งผลถึงกระบวนการผลิตที่ไม่มีประสิทธิภาพคือ กิจกรรมด้านการขนถ่ายวัสดุ เมื่อได้ปรับปรุงกิจกรรมดังกล่าวแล้วสามารถยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการผลิตผลไม้ท้องถิ่นแปรรูปได้ ดังนั้นในการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์นอกจากต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์แล้ว จะต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมสนับสนุนด้านโลจิสติกส์ด้วย โดยเฉพาะกิจกรรมการขนถ่ายวัสดุภายในกระบวนการผลิต ต้องเลือกระบบขนถ่ายวัสดุให้เหมาะสมกับงาน รวมไปถึงออกแบบผังโรงงานและผังการขนถ่ายให้สอดคล้องกับกระบวนการผลิต ซึ่งจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิต ลดเวลาการทำงาน ลดการเคลื่อนที่ของวัสดุและคนงาน นำไปสู่การลดต้นทุนการผลิตได้

3) ในการวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการผลิตการคำนวณแบบจำลองเป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการ เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็ได้เสนอแนวทางให้ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปปรับใช้ภายในสถานประกอบการโดยสามารถประยุกต์หลักการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตนี้ไปปรับใช้ในสายการผลิต